

MEDALION „BIBLIOTECARI ÎN TIMP ȘI SPAȚIU”

*****

„LIBRARIANS IN TIME AND SPACE” MEDALLION

Abstract: *A medallion „Librarians in time and space” was organized for the Day of Librarian in Moldova, and was dedicated to great scholars and librarians: Calimah, Gottfried Wilhelm Leibniz, Brukenthal Johan W. Goethe, Ivan A. Krylov, Richard Barry, Odobescu Mihai Eminescu, Alexandru Samurcaș, Ion Nistor, Radu Rosetti, Elena Farago, Nikolai Rubakin, Dimitrie Gusti, Perpessicius Shiyi Ramamrita Ranganathan, Tudor Vianu. Librarians talk about the value of books, their gathering, introduction of accession and inventory of books, creating catalogues and bibliographies, the first public activities and achievements that supported the development of Library Science during centuries. The medallion were coordinated by Elena Harconița and Valentina Topalo.*

KALIMAH –Bibliotecar

ABABI LILIA

Peru Kalimah a activat în secolul III pînă la era noastră. S-a născut în orașul Chiren din nordul Africii actuala Libie. A primit o educație bună în orașul Atena, de la început a activat în calitate de învățător ca mai apoi să fie invitat de regele Egiptului Ptolomeu al II în orașul Alexandria.

În Alexandria a deținut funcția de administrator al celebrei Bibliotecii timp de 20 de ani. În timpul domniei lui Ptolomeu al II-lea, colecția Bibliotecii Regale a devenit atât de vastă, încît a fost creată o bibliotecă adiacentă unde se păstrau 42 800 de papirusuri, toate fiind copii ale lucrărilor din biblioteca principală.

Fondul total al Bibliotecii din Alexandria a constituit 500 000-700 000 mii de cărți (rulouri de pergament) în diferite limbi și din diferite domenii. În Bibliotecă avea loc copierea cărților, studierea și descrierea lor. Biblioteca păstra lucrările aproape a tuturor autorilor antici.

Biblioteca din Alexandria poate fi considerată prima bibliotecă publică. Pentru a lucra cu cel mai bogat fond de bibliotecă din acea perioadă era nevoie de o aprobare din partea patronajului regal. Biblioteca dispunea de o sală de lectură cu rafturi în formă de fagure, care permiteau ca rulourile să fie manipulate cu mai mare ușurință. Fiecărui rului i se atașa o etichetă unde era indicat titlul lucrării. Pe măsură ce colecția de carte creștea (se spune că erau 700.000 de rulouri), cărțile erau tot mai greu de găsit prin simpla lor căutare în raft.

Astfel a apărut necesitatea inventării unor instrumente de lucru care ar fi ușurat procesul de regăsire a documentelor. Un astfel de instrument a servit lucrarea lui Kalimah *“Tabelele celor care au strălucit în toate domeniile de cunoaștere, și de lucrări care au compus.”* Anume această lucrare a fost considerată de predecesorii acestuia ca fiind primul catalog alfabetic organizat pe genuri: epic, liric, tragedie, comedie, filozofie, medicină, legislație, retorică și secțiunea „diverse” (aici erau ordonate cărțile de bucate).

La baza alcătuirii acestor *tăblițe* a stat fondul de carte al Bibliotecii din Alexandria, aceste tăblițe conțineau descrierea tuturor cărților existente în Grecia indiferent dacă se aflau ele în Bibliotecă, sau nu. Această lucrare poate fi considerată ca o primă cercetare istorico-literară, deoarece fiecărui autor i se întocmea o biografie unde era indicat numele, numele după tată, locul nașterii precum și mici notițe bibliografice. Pe lângă toate acestea se determina și un titlu pentru fiecare lucrare. Tăblițele erau aranjate în ordine alfabetică după familia autorului sau în ordine cronologică deoarece erau folosite și ca surse de referință.

În calitate de director al Bibliotecii din Alexandria Kalimah a catalogat aproximativ 400.000 de suluri “mixte”, adică suluri care conțineau o singură lucrare sau un singur autor. Acest sistem de catalogare este folosit și astăzi de către Biblioteca Vaticanului.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ

MELNIC LILIA

Un alt cugetător al lumii cărții a fost Gottfried Wilhelm Leibniz bibliotecar, filozof, matematician, fizician, inventator, avocat, istoric, lingvist, astrolog german. A trăit și a activat în anii 1646-1716. Fiu al unui profesor de drept și etică la Universitatea din Leipzig, petrecea ore în șir în biblioteca tatălui său unde a descoperit opere de seamă din antichitatea greco-latină. Sub îndrumarea mamei sale, o femeie cu intense preocupări intelectuale, copilul Leibniz a început să citească cu asiduitate. Înscriș la cea mai bună școală din Leipzig, uimea profesorii prin ușurința cu care învăța limba latină și greacă. Manifesta o curiozitate intelectuală de proporții enciclopedice și diverse aptitudini de inițiator în domenii diverse.

Din 1690, timp de 23 de ani a fost bibliotecar al Curții din Hanovra și apoi al Bibliotecii din Wolfenbüttel, Germania – pe atunci cea mai mare bibliotecă din Europa și din lume. Mulți oameni de știință europeni erau dornici să lucreze în această bibliotecă. Anume aici G. W. Leibniz își realizează multe din ideile privind dezvoltarea bibliotecii. Mai târziu, în același imperiu al culturii în 1770-1781 va activa în calitate de bibliotecar și dramaturgul german Gotthold Ephraim Lessing.

Sărbători pentru suflet

În opinia sa Biblioteca este una dintre unitățile principale din sistemul integrat de cunoștințe, inclusiv arhive, edituri, tipografii, instituții de învățământ, știință și cultură. Leibniz vede biblioteca drept „o **oficină de înțelepciune**”, „o **visterie a spiritului uman**”.

În gândul lui, lumea cărții este chemată să servească țelurile culturii, ale unei culturi capabile să amelioreze condiția umană. În lucrările sale cărțile și bibliotecile sînt tratate ca instrumente cu ajutorul cărora poți obține cunoștințe.

Savantul german visa la crearea unei societăți internaționale a savanților cu drepturi politice, cu o bază tehnică solidă pentru organizarea experimentelor, cu o bibliotecă extinsă și arhive. Această societate ar fi putut să-și asumeze editarea Enciclopediei, care avea drept scop să promoveze noua știință. Cu jumătate de secol mai târziu această sarcină a fost realizată cu efortul filozofilor iluminiști francezi.

Tot Leibniz a fost acela care primul a elaborat conceptul bibliotecii academice, a unei biblioteci speciale în fondurile căreia ar fi cele mai necesare cărți pentru societate. Un element al acestui concept era necesitatea de a pregăti semestrial listele adnotate de noi publicații.

Fondul bibliotecii, în opinia sa, ar trebui să aibă o valoare intelectuală și științifică, capacitate enciclopedică de a cuprinde toate cunoștințele.

Savantul a optat pentru crearea unui catalog al tuturor bibliotecilor din țară.

Pe lângă autor și titlul cărții, Leibniz propune completarea catalogului cu biografia scriitorilor și analiza lucrărilor acestora.

Leibniz era încredințat în succesul combinării interesului științific și a expozițiilor educative cu divertismentul de senzație. Din cauza gamei largi de oferte de divertisment, el reușea să atragă publicul larg, inclusiv persoanele care nu erau fascinate de știință în mod obișnuit. Această idee străveche de a îmbina divertismentul și colecțiile oferă un răspuns tentant la problemele bibliotecilor din zilele noastre.

În 1682 a fondat revista științifică **Acta Eruditorum** care a avut un rol important în difuzarea cunoștințelor științifice în Europa și în care a publicat multe din articolele sale.

Gottfried Wilhelm Leibniz a fost fondatorul și primul președinte al „*Academiei de Științe*” din Berlin (1711).

Universalitatea preocupărilor și gândirii cugetătorului reiese și din neconținută și vasta sa corespondență cu mai toți învățații vremii.

Leibniz a realizat un dispozitiv (masina) de multiplicare (înmulțire). Dar el simte pericolul avalanșei de nestăvilit a producției tiparului și dă un avertisment asupra stăpînirii raționale a lumii cărților spre a nu arunca omul într-o nouă barbarie, cea a „*codrului de cărți*”, și încă cu mijloacele culturii.

In domeniul științei și tehnologiei informației:

- Aportul la progresul teoriei informației prin contribuții importante recunoscute și/sau valorificate și după moartea sa: (1) sistemul de numerație binar, (2) conceptul de feedback-dezvoltat în mod riguros de Norbert Wiener în prima

Sărbători pentru suflet

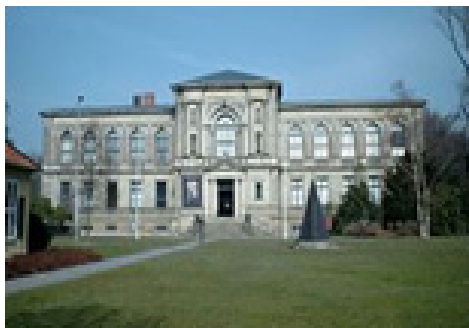
jumătate a secolului XX, (3) intuirea separării hardware-software-idee dezvoltată în secolul XIX.

Babbage și A. Lovelace, (4) anticiparea principiilor „mașinii universale Turing” definitivată de abia în secolul XX;

- Inventarea și construirea la Hanovra, în deceniul al 7-lea al secolului XVII a calculatorului mecanic cu 4 operațiuni, „Racinator”, principal, o realizare de referință în domeniul calculului automat.

Leibniz a fost pasionat de ideea găsirii limbii ideale, ceea ce ar fi produs, pe cale de consecință, la organizarea tematică perfectă a unei biblioteci.

Biblioteca Ducele August Wolfenbüttel

SAMUEL VON BRUKENTHAL

OLGA DASCĂL

Samuel von Brukenthal a fost un jurist, guvernator al Transilvaniei, colecționar de artă și fondator al muzeului din Sibiu care îi poartă numele. La Viena a început să-și creeze diverse colecții și o bibliotecă valoroasă.

Încă din 1773 colecțiile sale au fost menționate în „Almanach de Vienne” drept una dintre cele mai valoroase colecții particulare ce puteau fi admirate în mediul cultural vienez al vremii. O parte a colecțiilor și-a constituit-o prin achiziții din Viena, fie personal, fie prin intermediul pictorilor. Unele picturi provin din colecții mai vechi, precum cea a

arhiducelui Leopold Wilhelm, altele sunt achiziționate de pe piața de artă sau direct de la artiștii epocii. O altă parte a colecțiilor a provenit din Transilvania.

În 1779 a construit la Sibiu palatul, care astăzi îi poartă numele, în stilul barocului târziu, după model vienez. Spațiul fastuos al acestei reședințe, ce adăpostea seratele muzicale și literare patronate de Baronul Samuel von Brukenthal, galeriile de artă, cabinetul de stampe și bibliotecă, a reprezentat un nucleu spiritual de excepție pentru Transilvania.

Biblioteca Brukenthal se află în cea de a doua curte interioară a Palatului Brukenthal, adăpostind manuscrise, incunabule, carte rară și veche, de producție europeană și românească. Deschisă pentru public în anul 1817, și-a legat existența de cea a muzeului, înlesnind și favorizând în permanență creșterea și studierea colecțiilor acestuia. În momentul inaugurării sale, biblioteca însuma 15 972 de volume, provenind în totalitate din fondul baronului. Erau lucrări din literatura social-politică și beletristică a secolului al XVIII-lea, importante atât pentru conținutul lor cât și pentru bogăția și perfecțiunea artistică a ilustrațiilor, datorate unor gravori vestiți ai perioadei rococo și clasiciste.

În anul 1879, bibliotecii Brukenthal i se alătură așa numita „biblioteca capelei” care cuprindea fondurile majorității bibliotecilor medievale existente în Sibiu. Este vorba de colecțiile primei biblioteci a orașului, atestată documentar la 1300, și ale cărei exemplare erau pirogravate cu stema orașului Sibiu, apoi manuscrise și cărți tipărite provenite de la bibliotecile ordinelor religioase din oraș și desființate la mijlocul secolului al XVI-lea, precum și de biblioteca gimnaziului evanghelic ce funcționa în oraș din anul 1544, imprimând astfel acesteia dublul caracter de bibliotecă muzeală (prin fondurile valoroase de carte veche pe care le deține) dar și documentar-științifică prin literatură de specialitate servind cercetării în domeniile istoriei, artei, etnografiei și istoriei naturale.

Cea mai valoroasă colecție este reprezentată de cele 381 de *incunabule*, cele mai vechi, datînd din anul 1468. Cartea provine chiar din atelierul tipografic al lui Johann Gutenberg. Dispunerea textului pe două coloane, ornamentarea manuală a inițialelor, dovedeste încă stîngăcia primelor tipărituri dar și tendința tipografilor de a nu rupe totalmente cu arta și tradiția manuscriselor.

Colecția de incunabule este constituită în general din lucrări teologice dar nu lipsesc nici lucrările de istorie, matematică, medicină, drept. În colecția de *manuscrise*, se distinge „*Breviar*”, scris pe pergament, într-o frumoasă minusculă gotică și cu nenumărate miniaturi. Dintre manuscrisele chirilice, menționăm „*Psaltirea*” de la Rășinari, din anul 1776, cu numeroase ornamente amintind de înscruștațiile populare în lemn sau de motivele geometrice ale țesăturilor românești.

Colecția de carte rară din secolele al XVI-XVIII-lea cuprinde exemplare valoroase. Sunt prezente în bibliotecă și lucrările celor mai de seamă reprezentanți ai

umanismului ca Erasmus de Rotterdam, Giovanni Boccaccio, Francesco Petrarca, Machiavelli etc.

Adevrate capodopere ale geniului le reprezintă lucrările „*Cosmographia*” lui Sebastian Munster, apărută în anul 1578, cu ilustrații ale lui Hans Holbein cel Tânăr sau „*Biblia*” din anul 1541 de la Anvers, cuprinzând peste 90 de gravuri în cupru. Dintre tipărițiile secolului al XVII-lea se remarcă în general „*elzevirele*”, lucrări care s-au impus în viața culturală și artistică a Europei timpului, atât prin varietatea conținutului și a ornamentației, cât și prin prețul scăzut. Din seria așa numitelor „*mici republici*”, biblioteca Brukenthal deține un număr important și care provin de la diverși colecționari transilvăneni din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea.

Colecția de carte veche românească, formată în special în ultimii treizeci de ani, cuprinde printre altele „*Sbornicul slavonesc*” din 1580 tipărit la Sebeș de diaconul Coresi, „*Cazania lui Varlaam*”, de la Iași (1643), „*Noul Testament de la Bălgrad*”, (1648) precum și primul ziar românesc apărut în afara granițelor țării „*Fama Lipschii*” (Leipzig, 1827). Pentru valoarea sa documentară, remarcăm și colecția de periodice și calendare, începând cu cel mai vechi ziar din Sibiu „*Siebenburgische Zeitung*” (1784), „*Gazeta de Transilvania*”, „*Foaița Duminicii*” sau cotidienele „*Hermannstadter Zeitung*” și „*Siebenburgisch-Deutsches Tageblatt*”. În prezent, biblioteca a devenit și un important centru de informare în domeniul muzeologiei iar schimbul de publicații desfășurat cu peste 800 de parteneri din țară și străinătate, permite continuarea îmbogățirii a fondului de carte, indispensabilă cercetării și valorificării colecțiilor muzeale.

Colecțiile de artă europeană ale baronului Samuel Brukenthal au fost deschise publicului încă din 1790, cu trei ani înaintea inaugurării Muzeului Louvre, din Paris.

Prin testament, Baronul Samuel von Brukenthal a dispus deschiderea Palatului ca muzeu public, gestul său înscriindu-l astfel în rândul marilor iluminiști ai veacului. Palatul a devenit în 1817 muzeu public, cunoscut ca Muzeul Brukenthal, una dintre primele instituții de acest gen din Europa.

Întreaga structură a **Muzeului Național Brukenthal** de astăzi a evoluat în timp dintr-un nucleu unic: colecțiile baronului Samuel von Brukenthal și dintr-o locație unică: Palatul Brukenthal.

Pe parcursul secolului al XIX-lea, principala preocupare a muzeului a fost aceea de conservare a patrimoniului existent și de lărgire a colecțiilor principale prin intermediul achizițiilor, dar și de înființare de noi colecții mai ales în sfera culturii săsești.

În anul 1948, muzeul a fost naționalizat. În anul 1957 Muzeul de Științele Naturii devenea parte a Muzeului Brukenthal. Muzeul de Vânătoare „August von Spiess” s-a deschis în anul 1966. 1972 este anul deschiderii Muzeului Farmaciei. În anul 1988 a fost inaugurată Secția Istorie a Muzeului Național Brukenthal, în prezent Muzeul de Istorie, în Casa Altemberger. Galeria de Artă Contemporană a Muzeului Național Brukenthal este cea mai recentă locație (2006).

Impresionează ambiția enciclopedică a colecției și personalitatea acestui cunoscător de artă europeană care a conceput un proiect demn de secolul luminilor. Brukenthal devine primul muzeu din Europa centrală și de Est.

БИБЛИОТЕКА “ЗЕЛЕНОГО ДВОРЦА”: ОБ И. В. ГЕТЕ (1749-1832)

ШУЛЬМАН МАРИНА

Здание Библиотеки герцогини Анны Амалии было признано ЮНЕСКО сокровищем, культурным достоянием немцев. В 2004 году, десять лет тому назад, случился пожар. В 21 веке, когда официально признано, что люди мало читают и сравнительно редко посещают читальные залы, тушить «Зеленый дворец» сбежались более 9 сотен человек.

Начало “Библиотеки Анны Амалии” было положено в 1691 году, когда герцог Вильгельм Эрнст решил открыть для публики частное собрание книг, рукописей и гравюр. Переезд в «Зеленый дворец» герцогини Анны Амалии (так его называли из-за цвета крыши) состоялся после пожара. В сознании немцев красота дворцовой архитектуры и духовное богатство размещенной в нем библиотеки слились воедино и стали одним из символов «веймарской классики».

В 1797 граф Карл Август назначил великого немецкого писателя всемирно знаменитого автора «Фауста», над второй частью которого он в то время работал, комиссаром управления самостоятельными учреждениями по искусствам и наукам при дворе герцога Веймарского. В подчинении Гете оказались театр и библиотека. Автор «Фауста» считал, что действующий ученый – плохой библиотекарь. Именно поэтому он занимался библиотечными делами со всей скрупулезностью, тщательностью, систематичностью и размахом – качествами вообще присущими его гению. Попытаемся сфор-мулировать особенности его подхода к делу.

Великий писатель познакомился с тем, как поставлена работа в передовых библиотеках его страны, побывав, к примеру, в Геттингенской библиотеке.

Гете провел ревизию фондов библиотеки и ввел инвентарную книгу для учета новых поступлений. Количественно наполнение библиотечных фондов выросло вдвое и достигло при Гете 122 тысяч томов.

Автор «Фауста» пожертвовал библиотеке собрание своих сочинений, он лично ездил на ярмарки, покупал редкие издания и формировал «Музей книги», аналог современного редкого фонда.

В учреждении Гете служили всего 4 человека. Перечень видов библиотечных услуг поражает воображение. Создавались каталоги, ставились книжные выставки, выдавались научные справки, выполнялись научные работы, отмечались юбилеи (например, участие библиотеки в праздновании юбилея

реформации в 1817 году). Недаром он ввел обучение для тех, кого принимал на работу.

В качестве директора библиотеки Гете настаивал на том, что необходимо помочь читателю независимо от того, на каком языке написана требуемая книга.

Для успешного обслуживания был создан целый ряд каталогов: алфавитный каталог имеющихся изданий, специальный каталог рукописей и инкунабул, а также отдельные каталоги восточных книг, биографий, портретов и гравюр. Систематического каталога не было. Но на лицо явное стремление структурировать процесс научной обработки книг и сократить для пользователя время, которое необходимо потратить на поиски конкретного издания. Посетители имели возможность на краткий срок взять книгу на дом или сделать копию части издания. Забота о читателях не отменяла строгости. Библиотекари были обязаны проверять каждую возвращаемую книгу.

Гений мыслил широко. Иоганну Вольфгангу хотелось создать сводный книжный каталог, отражающий фонды библиотеки в Веймаре и трех библиотек Йены (университетской и двух частных Бютнера и Будера). Эта мечта не осуществилась, но удалось создать «заочный абонемент», соответствующий межбиблиотечному абонементу 20 века. Основой книгообмена были помимо фондов веймарской библиотеки, книжные богатства трех йеннских библио-тек. Проводились общие книжные выставки и другие совместные мероприятия. Библиотека Анны Амалии при Гете стала одной из 12 лучших библиотек в Германии того времени.

Впоследствии великий писатель был назначен «директором» библиотеки в Йенне.

Подводя итог, можно, по-нашему мнению, сказать, что немецкий гений был величайшим писателем, серьезным ученым, исследовавшим свойства света, а также замечательным библиотекарем, неподдельно любившим книгу,

заботившимся о книжных фондах, библиотекарях и читателях, видевшим перспективы развития библиотечного дела.

КРЫЛОВ БИБЛИОТЕКАРЬ (1812 - 1841)

BELCOVSCAIA GALINA

Иван Андреевич Крылов родился 2 февраля 1769 года в Москве - в семье бедного армейского капитана.

Образование получил скудное, но, с самого детства, настойчиво и упорно занимался самообразованием, любил много читать.

В 1812 году приступил к работе библиотекаря только что открывшейся Императорской Публичной библиотеки Петербурга, где прослужил почти 30 лет. Эта страница в его жизни самая что ни на есть тихая и спокойная, как и то дело, каким он добросовестно занимался на протяжении всех этих лет.

Сначала он был помощником библиотекаря, потом библиотекарем и, наконец, заведующим Русским отделением.

Фонд отечественной литературы в то время насчитывал, трудно поверить, всего лишь 4 русские книги, Тогда он стал заниматься комплектованием фонда (часто редчайшими книгами), наладив тесные контакты с книготорговцами.

Через два года в фонде уже было 2 тысячи 300 русских книг, в 1836 году - 20 тысяч книг, а к концу его службы - около 30 тысяч экземпляров, не считая 10 тысяч дубликатов.

В 1815 году Крылов составил правила пользования книгами в читальном зале: по уставу полагалось быть добропорядочного поведения, честными и бескорыстными. Библиотекарь «не должен быть только хранителем, регистратором и только выдавать книги. Он должен быть в курсе современной науки, чтобы обеспечивать квалифицированные библиографические работы, систематическое пополнение фонда, а также научно обоснованно отвечать на вопросы читателей». И это доказывает справедливость слов, что библиотекарь

держит в своих руках ключи от мудрости, ведь он - проводник человеческой мысли.

Так же он старался много работать по составлению библиографических указателей и славяно-русского словаря.

Затем, им велась большая работа по организации и каталогизации фондов: составлял каталоги, шифровал и расставлял книги на полках. Так, в 1813-1814 гг. впервые связал расстановку книг при помощи простановки шифров в каталоге, а в 1818-1819 гг. впервые ввел описание книг под коллективным автором. Более того, составлялись списки литературы для читателей и библиографические указатели, стали выполняться библиографические справки.

В конце своей жизни Крылов сказал: "Идеалами, освещавшими мой путь и сообщавшими мне смелость и мужество, были доброта, красота и истина. Без чувства солидарности с теми, кто разделяет мои убеждения, без преследования вечно неуловимого объективного в искусстве и в науке жизнь показалась бы мне абсолютно пустой".

РИЧАРД ДЕ БЕРИ

SNEJANA ZADAINOVA

*«В книгах я нахожу мертвых как бы живыми,
в книгах я предвижу будущее...»*

*Они — учителя, наставляющие нас без розог и линейки,
без криков и желчи, без одеяний и денег.*

*Если ты обращаешься к ним, они не прячутся; не ворчат,
если ты заблуждаешься; они не умеют насмехаться,
если ты чего не знаешь...»*

Ричард де Бери

Один из известнейших библиофилов Средневековья - Ричард де Бери (1287-1345). Настоящее его имя Ричард д'Онжервиль. Бери стал зваться позднее в честь города, где родился. Он учился в Оксфорде, был наставником будущего короля Эдуарда III, позже жил при дворе в качестве лорд-канцлера и выполнял дипломатические поручения. Часто посещая континент, де Бери познакомился со многими выдающимися учеными и писателями, в частности, был дружен с Ф. Петраркой.

В течение нескольких лет был хранителем университетской библиотеки в Оксфорде. Он отыскивал в английских монастырях рукописи, забирал их с разрешения короля или отдавал переписывать. Бывая с дипломатическими поручениями в Италии, Германии, Франции, посещал книгохранилища и приобретал там книги для своей библиотеки.

За всю свою жизнь де Бери собрал превосходную библиотеку из 1500 книг, которую предполагал передать в Оксфорд для пользования

студентам. Это собрание по своему объему и систематичности можно было сравнить с библиотекой Сорбонны. Но к сожалению судьба этой библиотеки трагична. Он завещал книги Оксфордскому университету, но книги, собранные им с таким тщанием, пролежали в ящиках нераспечатанными. В конце концов, они рассеялись по рукам частных владельцев, сохранивших лишь считанные экземпляры.

Свою любовь к книгам он выразил в первой средневековой энциклопедии библиофильства «Филобиблон». В переводе с греческого – Любокнижие. Это исследование о пользе чтения и любви к книгам; впервые напечатано в Германии, в Кёльне в 1473.

Книга была закончена 24 января 1345 г., за два месяца до смерти автора.

Она состоит из пролога и двадцати глав, в числе которых, например, «Какова должна быть разумная любовь к книгам», «Как надо определять цену при покупке книг». В книге присутствуют и наставления студентам, о том как пользоваться книгой, чтобы она подольше сохранилась: не отчеркивать ногтем, не писать на полях, не делать закладки из соломы.

«Филобиблон» был написан на латыни; на этом языке его впервые и напечатали в 1473 г. в Кельне. В XIX в. книгу начали переводить на другие языки: в 1832 г. на английский, в 1912 г. на немецкий, в 1921 г. на польский (издание вышло во Львове), в 1919 г. отрывок в переводе на русском языке был опубликован в «Альманахе библиофила», а в 1985 г. в издательстве «Книга» было осуществлено полное русское издание, с параллельным латинским текстом.

Вот что писал Бери в своем «Филобиблоне»:

«Встречаются школяры, которые так пачкают книги, что им больше пристало носить фартук сапожника и вытирать руки об него, а не о рукописи, расстилая и разглаживая их. Если приглянется им какое-нибудь место в книге, они отчеркивают его грязным ногтем. Пучками соломы они пользуются вместо закладок. И над раскрытой книгой не стыдятся есть сыр и фрукты, неосторожно размахивая наполненным стаканом.

А если у них под рукой нет сумки, чтобы спрятать остатки завтрака, объедки оставляют в книгах. Они опираются на раскрытые тома локтями, мнут страницы, а чтобы расправить их, разглаживают, сворачивая листы вдоль и поперек, нанося книге непоправимый ущерб.

Но раньше всего следовало бы изгонять из библиотек тех молодцов, которые, упражняясь в художестве, пачкают поля книг безобразными рисунками — причудливыми буквами и звериными мордами. Попадают среди них и такие, которые отрезают поля пергаментных листов для писем

или с той же целью вырывают чистые листы».

“Филобиблон” переиздавался 35 раз на 10 языках. Некоторые главы книги были написаны в виде своеобразных жалоб.

Жалоба средневековой книги: “Приходится нам печалиться о своих одеждах..., которые у нас были, но сорваны грубой рукой – так что внутренности наши покрыты пылью и красота наша поругана. Тело наше терзают различные хвори, ноют наши спины и бока, мы лежим, разбитые параличом, и никто не пожалеет о нашей участи, и никто не приложит к ранам нашим целебный пластырь. Куда исчезла первозданная белизна и чистота наша? Мы потемнели и пожелтели, и любой медик сразу определит у нас желтуху. Многие из нас больны подагрой – об этом говорят наши изувеченные суставы. Дым и грязь, вечно отравляющие нас, притупили остроту нашего зрения и воспалили глаза наши...”

«Филобиблон» был задуман как завещание, своеобразная инструкция пользования библиотекой. Это и гимн книге, и автобиографическая повесть, и библиотековедческая работа.

Целью написания книги было стремление привить любовь и уважение к книге. Любимым выражением де Бери является: «Книги - это учителя, которые учат нас без грубых слов и гнева, без наград и денег».

ALEXANDRU ODOBESCU **(1834-1895)**

ALIONA PURICI

Arheolog, istoric, bibliofil, bibliograf, bibliolog, biblioteconom, editor de documente. A inițiat studiul sistematic al cărții vechi românești, el fiind descoperitorul „incunabilelor tipografiei române” – „Liturghierul lui Macarie” (1508) și „Tetraevangheliarul” din 1512. A alcătuit personal primul Catalog alfabetic al Bibliotecii Academiei. A fost ministru al monumentelor (1863-1864), și profesor de arheologie la Universitatea din București.

Alexandru Odobescu s-a născut la 23 ianuarie 1834, la București. Educația și-a început-o în casa părintească, în 1848, Alexandru Odobescu devine elev al Colegiului Sf. Sava.

În 1850 merge la studii în Franța, la College de France din Paris. În acest timp în capitala Franței se aflau numeroși români, care s-au strîns într-un cerc pentru a tipări *Junimea română*. Odobescu era aici factor principal, iar scopul lor comun era să lupte pentru unirea românilor. „Spre a ajunge la acest scop – spuneau în articolul program – vom întrebuița gîndirea sub toate formele ei: vom tracta arte, literatură, istorie, politică, morală, toate dintr-un singur punct de vedere: Patria. La noi elementele care constituiează o naționalitate s-au păstrat neatînse.

Însă aceste mine neprețuite trebuiesc lucrate: avem a forma o literatură națională, o industrie națională, arte naționale. Aceasta este gândirea noastră, și scopul nostru e d-a interesa pe toți la ideea de o renaștere națională, de o civilizație română”. El își dă seamă că studiile literare și istorice nu pot progresa dacă nu se vor face, mai întâi, două operații: strângerea cărților, manuscriselor, documentelor și inscripțiilor în biblioteci și muzee speciale, apoi catalogarea și bibliografierea lor. Îndată ce sosește de la Paris în țară, colindă satele, locurile istorice, bisericile și mănăstirile, spre a aduna inscripții, documente, podoabe de artă, cărți vechi și orice dovadă de viață românească. Odobescu, ca om de litere și de arte, se ocupa mai ales cu adunarea cărților și odoarelor, iar ca arheolog, de inscripții și pietre vechi.

În 1832 prin Regulamentul Organic se hotărăște înființarea Arhivelor statului, dar reorganizarea lor în mod temeinic se căpătă în 1862. Odobescu cere adunarea obiectelor de artă într-un muzeu național, iar cărțile și manuscrisele în biblioteca națională. Tot el propune de a aduna de la mănăstiri și biserici cărțile vechi. Astfel, a adus 29 de volume de la Cozia, 19 de la Bistrița, cum și de pe la alte mănăstiri. Dar Odobescu nu s-a mulțumit numai a aduna cărțile într-o bibliotecă națională. Pe unele le-a și descris sau studiat, așa cum nimeni nu mai făcuse pînă la el. Metoda folosită în descrierea vechilor tipărituri este de reținut, fiindcă o vom afla utilizată și mai târziu în bibliografia românească veche. Se face descrierea externă a cărților, se reproduc frontispiciile, inițialele, prefețele și epilogurile, precum și unele clișee din cărți. Citează apoi bibliotecile sau persoanele care posedă cărțile studiate și cine s-a mai ocupat de ele.

Odobescu a elaborat o bibliografie daco-romanică, *Bibliografia Daciei* (1872) folosind metoda cercetării și expunerii bibliografice într-un “Buletin bibliografic” inserat permanent în periodicul, *Revista Română pentru științe, litere și arte*.

Bibliofilul desăvîrșit se dovedește a fi prin pasiunea de a-și alcătui o bibliotecă din cărți rare, valoroase prin conținut, legătura și modul în care erau tipărite. De asemenea, bibliofilul își arată iubirea de carte prin felul cum și-a imprimat opera; din acest punct de vedere, cărțile sale, în totalitatea lor, pot servi și azi ca model oricărei edituri în alcătuirea copertei, stabilirea formatului, alegerea literei, încadrarea textului în pagină, orînduirea ilustrației. Cu alte cuvinte, o carte de Odobescu este o operă de artă.

În cele două opere: *Pseudokineghetikos* și *Istoria arheologiei* aflăm o bogată informație bibliografică, pe care orice cercetător se cuvine a o reține în studiile lui.

A propus Academiei să se alcătuiască biobibliografia membrilor săi în momentul alegerii lor. De asemenea, a cerut conducătorilor Bibliotecii Academiei să întocmească și un catalog tematic.

MIHAI EMINESCU

MARINA MAGHER

Orice intelectual, scriitorul îndeosebi, își petrece viața printre cărți. Pentru marele poet Mihai Eminescu lectura cărților s-a dovedit a fi o ocupație intelectuală dintre cele mai serioase, nu o dată îl vedem și în calitate de bibliotecar.

Pe parcursul vieții M. Eminescu a îndeplinit de patru ori atribuții de bibliotecar, lucru mai puțin scos în evidență.

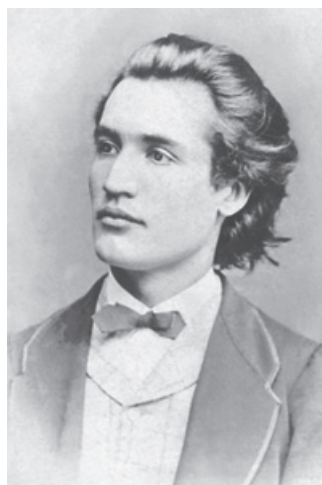
În 1865, la Cernăuți, ca elev de gimnaziu, este găzduit în casa lui Aron Pumnul, unde se afla și o mică bibliotecă a studenților români, ferită de ochii profesorilor străini, căci, după legile școlare, studenții nu aveau voie să întrețină biblioteci. Bibliotecar era totdeauna un student găzduit de Pumnul, care locuia în camera în care se afla și bibliotecă. Astfel, Eminescu

„începu să trăiască, să doarmă și să viseze printre cărți”. Era o bibliotecă modestă care cuprindea numai volume răzlețe din poezii și scriitorii români, broșuri volante, reviste literare mai vechi, calendare, câteva cărți privitor la istoria românilor și letopisețele lui M. Kogălniceanu.

În 1871, la Viena, la inițiativa lui Mihai Eminescu, societățile studențești „România” și „Societatea literară și științifică a Românilor din Viena” se contopesc în „România jună”. În ședința de înființare a noii societăți M. Eminescu a fost ales cu 30 de voturi bibliotecar-secretar al noii societăți. Eminescu desfășoară o stăruitoare activitate de îmbogățire a bibliotecii. Ioan Slavici povestește că poetul citea mult și cu o repeziciune uimitoare. Era atîta grabă în dorința lui de a acumula cunoștințe, încît un coleg de la Viena, îngrozit de ce putea să „înghită” Eminescu, afirma că nu ar fi fost cu puțință ca un creier omenesc, oricît de puternic ar fi fost, să poată prelucra și sistematiza imensul material acumulat din atîtea diferite izvoare. Activitatea sa de bibliotecar în cadrul „României June” e de scurtă durată.

În perioada **1 septembrie 1874 – 1 iulie 1875** a fost directorul Bibliotecii Centrale din Iași. Poetul primește cu bucurie propunerea de a lucra ca bibliotecar. La 30 august 1874 M. Eminescu depune jurămîntul în Aula Universității din Iași în fața rectorului Ștefan Micle. „*Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe onoare și conștiința mea: Credință domnitorului român Carol I și constituțiunii țării mele; De a-mi împlini cu sântenie datoriile ce-mi impune funcțiunea mea; De a aplica legile și de a mă conforma legilor întru toate și pentru toți, fără pasiune, fără ură, fără favoare, fără considerațiune de persoană, fără nici un interes direct sau indirect. Așa să-mi ajute Dumnezeu. Mihai Eminescu.*”

„Sunt fericit că mi-am ales un loc potrivit cu firea mea singuratică și dornică de cercetare. Fericit de grija zilei de mine, mă voi cufunda ca un budist în trecut,

mai ales în trecutul nostru atît de măreț în fapte de oameni” îi scrie poetul Veronicăi Micle, în 14 septembrie 1874. Și ca bibliotecar, și ca revizor școlar, Eminescu a fost pildă de activitate inteligentă și superior îndrumată. Poetul era fascinat de atmosfera plăcută a celor peste 25 000 de volume de cărți ale Bibliotecii Centrale din Iași. Pe atunci biblioteca avea una din cele mai importante colecții din țară. Eminescu se dedică lucrului cu pasiune. El își propune planuri largi de organizare, la capătul cărora biblioteca trebuia să se transforme într-un adevărat locaș de cultură.

Are de învins piedici deosebite. Pînă în anul 1874 nu se poate vorbi de vreo preocupare de ordin biblioteconomic la Iași. M. Eminescu găsește biblioteca într-o dezordine atît de mare, încît n-o poate primi de la fostul director S. Bodnărescu, căci nu exista un inventar general. Pentru a face actul de primire, poetul își propune în cît mai scurt timp să întocmească un catalog general și complet. Pînă atunci se compilau cataloage fixe, cîte un catalog pentru fiecare an în parte. Cititorul era nevoit să răsfoiască aproape douăzeci de astfel de cataloage, scrise cu mîna, pentru ca pînă la urmă să nu afle adesea cartea de care avea nevoie. Prima grijă a lui Eminescu este aceea de a aranja cărțile în rafturi după cataloagele existente. Mai mult decît atît: începu inventarierea și trierea celor peste 25 000 de volume, alcătuiind cu mare chibzuință și măiestrie un registru-catalog care și astăzi se află la Biblioteca din Iași. Eminescu are grijă să îmbogățească fondurile bibliotecii și să procure manuscrise și tipărituri de mare valoare. În acest scop stabilește legături strînse cu mulți bibliofili și anticari. Perioada de directorat se încheie abrupt, postul fiind acordat pe criterii de afinități politice. Mai mult, poetul este hărțuit cu un proces legat de directoratul lui (este acuzat de lipsa 173 de volume și cîtorva piese de mobilier), proces care se încheie fără urmări, nefiind găsit vinovat.

A patra oară, lucrează ca subbibliotecar, tot la Biblioteca Centrală din Iași. Pe ziua de **24 septembrie 1884**, i se dăduse lui Eminescu postul de subbibliotecar, părăsit de A. Philippide, îndeplinind unele mărunte sarcini birocratice. Dacă în urmă cu un deceniu venea la bibliotecă bucuros și plin de inițiativă, acum accepta munca fără entuziasm. Poetul e pus să întocmească statele de salarii ale personalului, transcrie pe curat corespondența bibliotecii și se ocupă de expedierea ei. Eminescu regreta că ordinea pe care o făcuse în bibliotecă cu zece ani în urmă nu se mai păstra. Poetul, bolnav deja, a găsit în bibliotecă, încă o dată, un liman de liniște.

Există în istoria cărții românești multe exemple de pasiune arzătoare pentru carte, dar niciunul nu întrece ardoarea și constanta iubire a bibliofilului Eminescu. În cazul lui Eminescu putem vorbi de o adevărată mistică a cărții, cu implicații deosebite în conduita și condiția poetului, prozatorului, intelectualului. Au rămas multe mărturii despre adevărata patimă a lui Eminescu pentru carte care se referă la fiecare din episoadele vieții sale, fie ca sufleur la Teatrul Național, fie ca student la Viena ori bibliotecar la Iași. În fața cărții, ca bibliotecar, Eminescu simte o responsabilitate deosebită și nu rămîne un simplu funcționar ci are conduita unui (re)formator, năzuind să construiască o bibliotecă pe temelia vechilor cărți, păstrătoare ale filonului autentic de spiritualitate și cultură românească.

ALEXANDRU TZIGARA-SAMURÇAȘ
(1872-1952)

VERONICA BARBAROȘ

S-a născut la 23 aprilie 1872, în București, în casa părinților săi Toma și Elena Tzigara, născută Samurcaș. A crescut într-o atmosferă plină de iubire, înconjurat de cărți, bucurându-se de o educație aleasă.

Obține bacalaureatul la Liceul „Matei Basarab”, apoi ca bursier al Regelui, în perioada 1892-1898, urmează cursuri de istoria artei și arheologiei la Universitatea din München (unde, în 1896, obține titlul de doctor în filosofie, specialitatea istoria artei) și Berlin. Audiază cursuri și efectuează lucrări practice la Școala de arte frumoase din Paris.

În 1900, se căsătorește cu tînăra văduvă a prințului Grigore Sturdza, Maria, născută Cantacuzino, și vor avea împreună trei copii, toți artiști talentați: Sandu Tzigara-Samurcaș - poet, Maria, casatorita Berindei - violonistă și Ana, maritata Berza - pictoriță.

Drumul lui Al. Tzigara-Samurcaș a fost jalonat de destinul a două instituții de o mare valoare științifică și culturală: Fundația Universitară, ctitorată de regele Carol I și care i-a purtat numele, și Muzeul de Artă Națională, căruia Al. Tzigara-Samurcaș va reuși să-i adauge, în 1915, prin decretul semnat de regele Ferdinand, tot denumire de Carol I.

A condus Fundația Universitară Carol I, astăzi Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, timp de 47 de ani, din 1899 (la 1 ianuarie este numit în funcția de bibliotecar) pînă în 1946. Cu începere de la 1 aprilie 1914 devine directorul Fundației, funcție pe care o va deține pînă la pensionarea sa, în decembrie 1946. Preocupat de *Importanța cărții și bibliotecilor* și de *Nevoile bibliotecilor*, propune ca „Biblioteca Fundației să fie ridicată la rangul de Bibliotecă Națională, înglobînd și Biblioteca Municipiului București”. Împreună cu Ioan Bianu, directorul B.A.R., pune bazele „Asociației Bibliotecarilor din România” (1924) și organizează prima conferință publică a acestuia în Aula Fundației.

De la 1 octombrie 1906, prin decret regal, este numit director al Muzeului etnografic, de artă națională, artă decorativă și artă industrială (astăzi Muzeul Țăranului Român), timp de 40 de ani legîndu-și destinul și de colecțiile acestuia, iar

Sărbători pentru suflet

în 1908, din aprilie pînă în septembrie, ocupă și funcția de director al Muzeului „Th. Aman”.

În perioada 1924-1939, conduce revista „Convorbiri literare”, iar în 1926 este profesor de istoria artei la Facultatea de Litere și Filosofie din Cernăuți.

A fost decorat de doi regi: în 1914, de Regele Carol I cu medalia „Bărbăție și credință”, iar în 1926, Regele Ferdinand îl ridică la rangul de „Mare Ofițer” al „Coroanei României”.

A călătorit prin toată Europa, reprezentînd România la congrese și expoziții internaționale, dar a colindat și meleagurile țării natale, încercînd să adune spiritualitatea românească într-un Muzeu de Artă Națională, pe care nu-l va vedea finalizat și inaugurat.

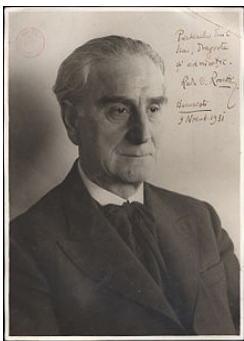
Personalitate complexă, în care s-a îngemănat verticalitatea străbunilor cu valorile culturale europene ale vremii sale, Alexandru Tzigara-Samurcaș a fost luptătorul de care România a avut nevoie pentru a aduna și a pune în lumină frumusețea nației sale „risipită” în creații artistice; a fost patriotul care a știut cum să păstreze și să păzească patrimoniul național în vremuri de restriște.

Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, prin Serviciul Cercetare. Metodologie, i-a dedicat cărturarului Alexandru Tzigara-Samurcaș o lucrare biobibliografică, apărută în 2004, ce conține 2905 referințe adnotate și 77 ilustrații, în 420 pagini. Aceasta poate fi consultată în colecțiile bibliotecii, cât și la adresa: <https://sites.google.com/a/bcub.ro/biblioteca-centrala-universitara-carol-i-7/home/alexandru-tzigara-samurcas---biobibliografie>

După 1945, cariera și viața lui Samurcaș iau o turnură tragică. Înlăturat de la conducerea muzeului pe care îl fondase, evacuat din casa pe care o construise, tîrît de foști subordonați prin tribunale, cu bunurile scoase la licitație publică, bolnav și umilit, moare la 1 aprilie 1952.

RADU R. ROSETTI (1877- 1949)

ARIADNA MUSTEAȚĂ

Născut în Căiuți, Bacău, fiul renumitului politician, cronicar, geneolog Radu Rosetti (1853–1926) în memoria caruia biblioteca din ținutul Onești îi poartă numele.

După terminarea cursului primar la școala din comuna natală Radu R. Rosetti își continuă studiile la Liceul Național din Iași, urmează apoi cursul pregătitor pentru Școala de poduri și șosele, în 1899 este absolvent al Școlii Militare de artilerie și geniu, iar în 1906 al Școlii superioare de Război. S-a căsătorit la 26 aprilie 1907 cu Ioana Știrbey. În timpul celor șapte ani de căsătorie, soții Rosetti au avut patru copii: Ileana, Radu, Ioana și Elisabeta. Ioana Știrbey a murit, în vîrstă

Sărbători pentru suflet

de numai 29 de ani, la nașterea celui de-al patrulea copil.

În perioada interbelică participă la primul război mondial îndeplinind diverse funcții militare: șef al Biroului Operații din cadrul Marelui Cartier General, ofițer de Stat Major și apoi comandant al Regimentului 47 / 72 Infanterie; În 1917 este rănit în lupta de la Răzoare. Pentru faptele sale eroice fiind decorat prin decret regal cu cea mai înaltă distincție militară, „Ordinul Mihai Viteazul”, clasa a III-a. După război este numit atașat militar la Londra, apoi comandant de brigadă și, ulterior, director al Cursurilor de pregătire pentru ofițerii superiori. În 1924 este înaintat la gradul de general.

Practician și teoretician reputat, autor al unor studii de istorie și teorie militară de incontestabilă importanță, președinte al Consiliului de Conducere al Muzeului Militar Național (1924–1931), muzeu pentru înființarea căruia militase încă din 1914, a inițiat săpături arheologice la „vechile cetăți” Soroca (1928), Cetatea Albă, Turnu Severin și Țețina (1929)

În 1927, Radu R. Rosetti a fost ales membru corespondent, iar în 1935 membru titular al Academiei Române. Cu această ocazie a prezentat discursul de recepție cu titlul *Gînduri despre vitejie în trecutul românesc*¹. Între anii 1931-1940 și 1944-1947 a condus **Biblioteca Academiei Române** Continuator al liniei profesionale imprimate de Ioan Bianu, susține demersul de lectură și cercetare academic. Publică, în timpul directoriului său, normativul biblioteconomic Instrucțiuni provizorii pentru funcționarea serviciilor Bibliotecii Academiei Române (1940), alcătuit în timp de bibliotecarii instituției și studiul Bibliotecii naționale. Paris, Londra, Washington, Moscova, Academia Română (1947).

Considerat drept cel mai important cercetător al istoriei militare a poporului român, om de o aleasă cultură, generalul academician Radu R. Rosetti, care pe parcursul întregii sale vieți a detestat totalitarismul, a fost determinat să accepte în 1941 funcția de Ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor în guvernul Ion Antonescu, în perioada 27 ianuarie 1941 - 11 noiembrie 1941, motiv pentru care, în 1949 a fost arestat din ordinul unui Tribunal al poporului, care l-a condamnat la doi ani de închisoare, sfârșindu-și zilele în închisoarea Văcărești, la vârsta de 72 de ani, la 2 iunie 1949.

În memoria generalului român la Onești o stradă a fost denumită *Radu R. Rosetti*.

ELENA FARAGO

NELEA LICHII

Elena Farago a trăit și a scris o operă literară care a consacrat-o în istoria literaturii române; sinceră și emotivă, poezia intimistă a Elenei Farago rămîne unul dintre prețioasele modele ale genului. Pur interioară, ea își are rădăcinile adînc înfipite în sufletu-i sensibil, o inepuizabilă și variată sursă de emoții și cîntec. S-a născut pe 29 martie 1879, la Bârlad. Fiind o remarcabilă poetă a dragostei pudice, a confesiunii suave și a maternității și unul dintre numele semnificative ale literaturii române pentru copii. Nu a absolvit decît două clase secundare, 1888-1890 și, din cauza multiplelor probleme familiale, care au culminat cu moartea mamei, este nevoită să se ocupe de îngrijirea surorilor.

Orfană, fără posibilitatea de a-și desăvîrși studiile, Elena Farago, pasionată pentru literatură, citind mult, în puțin timp liber, își crează singură un suport intelectual și psihic. A citit mult singură, tot ce a vrut să știe. A început să scrie lăsa vîrsta de 12 ani. Debutază cu 6 ani mai tîrziu cu poezia „Gîndul truditilor”, cu pseudonimul Fatma, la revista „România muncitoare”. Se publică în diverse reviste: „Adevărul”, „Epoca”, „Semănătorul” etc. Elena Farago a trecut în lumea umbrelor, în urmă cu 60 de ani, pe 4 ianuarie 1954, la Craiova.

Importanța poetei în viața și mișcarea culturală a Craiovei a fost evidentă, fiindu-i recunoscută oficial în 1 septembrie 1921. Este numită directoare a Fundației „Alexandru și Aristia Aman” din Craiova, formată din bibliotecă și muzeu. Biblioteca fiind pentru ea locul în care omul se desăvîrșește spiritual. În timpul directoratului său, persoane particulare și diverse instituții au dăruit fundației un număr însemnat de volume, lărgind cercul oamenilor de cultură în jurul bibliotecii. Locuința și fundația s-au transformat într-un adevărat salon literar în care oamenii iubitori de artă și cultură pășeau cu o sinceră bucurie.

Influența poetei în modernizarea și dezvoltarea serviciilor de bibliotecă a fost decisivă. Numai două exemple care au, încă și astăzi, o aură de excepționalitate: a organizat în bibliotecă cursuri de literatură și istoria artei susținute de profesori și oameni de cultură renumiți și a reușit să atragă donații cu totul speciale, precum donația de aproape 4 000 de cărți, remarcabile prin raritate și vechime, a lui Nicolae Romanescu, primarul Craiovei din acele timpuri.

Elena Farago a condus activitatea bibliotecii publice mai mult de trei decenii, fiind preocupata de schimbarea regulamentului de organizare și funcționare, de stabilirea unor condiții de împrumut pentru cititori, de fisarea cărților și tinerea unei evidente corecte, de aranjarea lor în rafturile bibliotecii, de completarea colecțiilor prin achiziții și donații, instituția fiind fundamentală pentru contribuția

Sărbători pentru suflet

sa la instruirea prin carte a celor mai diferite categorii de cititori.

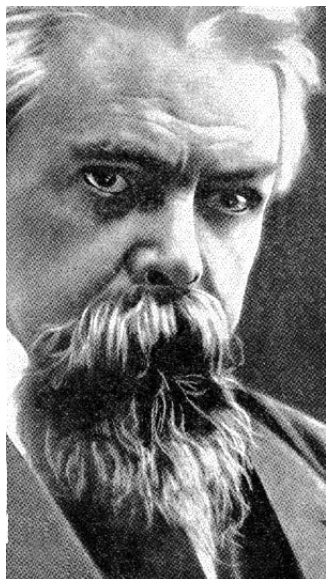
Ca un omagiu adus activității poetei, reprezentanta strălucită a literaturii române și a vieții culturale craiovene, s-a organizat în casa în care a viețuit o expoziție permanentă, care include 396 exponate: documente originale, fotocopii, fotografii de familie, scrisori, piese de mobilier, obiecte personale, cărți și reviste, vizitată anual de sute de copii, adolescenți și nu numai, fiind singura casa memorială din Craiova.

Și astăzi, Casa memorială „Elena Farago” poartă amprenta unei nobile personalități, care ne invită să lecturăm cu pasiune miile de cărți depozitate în Biblioteca Județeană.

Elena Farago a rămas până la sfârșitul vieții pe (4 ianuarie 1954) în mijlocul oltenilor care au prețuit-o în timpul vieții, când au declarat-o cetățean de onoare al orașului Craiova, cât și după trecerea ei în lumea umbrelor, prin sărbătorirea în fiecare an. Amintirea poetei este o „necesitate vitală a noastră de a ne răzima pe acele elemente care stau la baza culturii românești” – și poeta prin întreaga sa activitate a contribuit la dezvoltarea unui mediu fertil de cultură. Amintirea ei este salutăată cu venerație de generații de cititori. Împreună cu Geo Bogza spunem și noi: fie-ne „îngăduit ca, din vuietul lumii contemporane” să întoarcem „Capul o clipă și să salutăm, printre atâtea umbre, nobila umbră a Elenei Farago”.

НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ РУБАКИН (1862-1946)

VALENTINA VACARCIUC

«Чтение должно выполнять три основные задачи: дать человеку знания, понимание, активное настроение в работе над самообразованием»

Н. А. Рубакин

Николай Александрович Рубакин (1862 - 1946), просветитель, ученый, писатель, психолог, библиограф, выдающийся специалист в сфере книгоиздания и книгораспространения, историк и видный политический деятель своего времени.

Н. А. Рубакин – известная личность в духовной истории России. Родился 1 (13) июля 1862 года, в купеческой семье, в г. Ораниенбауме Петербургской губернии (ныне г. Ломоносов). Окончил Петербургский университет, пройдя курс обучения одновременно на трех факультетах —

естественном, историко-филологическом и юридическом, посвятил себя той идейной издательско-библиотечной деятельности, которая составляет одну из наиболее характерных черт русского народолюбия конца XIX века.

Его деятельность составила весьма содержательную главу в развитии просвещения народа. Им было опубликовано 350 журнальных и множество газетных статей, 280 книг и брошюр, в том числе 233 - популярных, среди его книг 15 руководств по самообразованию. Одновременно с этим Рубакин составил около 15 тыс. индивидуальных программ для чтения и самообразования, 47 его книг были до 1917 г. запрещены или уничтожены цензурой. Книги Рубакина были изданы на 28 языках.

В истории библиотековедения и библиографии, в истории русской культуры конца 19 - начала 20 века Н. А. Рубакин занимал одно из первых мест. Как библиограф создал ряд библиографических пособий и рекомендательных каталогов, самым значительным из которых был 3-х томный аннотированный библиографический справочник «Среди книг» (1911-1915) содержащий 22 000 названий. Библиографией, Н. А. Рубакин занимался всю свою жизнь, хотя не считал себя библиографом-профессионалом. В теоретической части указателя «Среди книг» Н. А. Рубакин излагает систему своих взглядов по вопросам теории библиотечного ядра и организации его в общественной библиотеке, по вопросам классификации наук и книг, использования книжных богатств библиотеки читателями, занимающимися самообразованием, создания общеобразовательного каталога в целях рационального использования книг. Здесь, как и в других своих работах, рассматривал библиотечное дело не изолированно, а как составную часть развития общества.

Первостепенное значение придавал библиографической подготовке библиотекарей. Чрезвычайно важным является, чтобы библиотекарь хорошо разбирался в отраслевой библиографии. Библиографические указатели и каталог, должны были не только служить для данной библиотеки, но лечь в основу составления любой библиотеки, став, тем, что теперь называют «типовыми проектами». Как писал Рубакин: «...каталог является руководящим началом для приобретения книг в библиотеку, а не только перечислением всего того, что там имеется. Н. А. Рубакин разработал целую систему каталогов, считая их лучшим средством против «залежалости» книг, в том числе малочитаемых, «забытых». «Каталог должен быть составлен так, чтобы читатель мог его читать с интересом и выбирать сам книги по нему. Не только давать книги читателю, но дать ему возможность еще до чтения ознакомиться с их содержанием и направленностью, выбрать то, что ему нужно или что его интересует,— вот цель этих каталогов. Роль библиотеки, из пассивной переходит к активной, библиотека идет навстречу читателю, раскрывает ему все свои богатства — выбирай то, что тебе интересно.

За свою долгую и плодотворную жизнь Н. А. Рубакин собрал две большие библиотеки, объемом около 200 тысяч книг. В 1948 году в Москву в Государственную библиотеку имени В. И. Ленина была перевезена вся библиотека, которую он завещал советскому народу. По ней изучают его

систему классификации книг и знаний. История этих библиотек позволяет осветить одну, менее известную сторону его деятельности - библиотекаря и библиофила, которая, тем не менее, была тесно связана, а порой являлась и основой его издательской, библиографической и научно-популяризаторской работы.

С самого начала своей сознательной жизни и до самой своей смерти Н. А. Рубакин жил среди книг, жил в библиотеках и для библиотек. Для него книги были капиталом человеческого ума, человеческого знания, человеческих исканий истины и справедливости. Его библиотеки были не собранием редких и роскошных дорогих книг для библиофилов, а сокровищницей человеческих знаний и достижений, из которой каждый мог черпать знания. На этом принципе строились и подбирались его библиотеки.

Н. А. Рубакин в библиотеке. Лозанна. Начало 40-х годов.

Книги дали возможность Н. А. Рубакину оставить громадное литературное наследство, а библиотека стала для него, «отражением вселенной». «Центром библиотеки — является не книга, а живой человек и социальный коллектив». Целью каждой библиотеки является «вооружение читателя знанием, пониманием, активным настроением в работе над самообразованием». «Библиотека, — это не место для пассивной выдачи книг читателю, как отпускают товар в лавке; это оружие, и оружие острое, это искры, которые зажигают человека интересом к науке, знанию, борьбе». Особое место в творчестве Н. А. Рубакина занимает теория библиологической психологии, которую он считал венцом своей научной и практической деятельности, основным трудом всей жизни.

Создание этой теории — результат почти полувекового изучения читателя и книги, изучения, основанного на анализе действия сотен тысяч книг на сотни тысяч читателей, результат практических наблюдений и теоретических выводов Рубакина. Все его работы по изучению читательства, которые он печатал с самого начала 90-х годов, были подготовительными к созданию на их основе библиопсихологии. Таковы «Этюды о русской читающей публике» (1895), «Практика самообразования» (1914), «Письма к читателям о самообразовании» (1922), «Техника быстрого чтения» и др.

В 1922 году вышел его двухтомный труд «Введение в библиологическую психологию», изданный в Париже на французском языке. Лучшие мысли и основные положения Рубакина изложены в его большом труде «Психология читателя и книги», изданном в Москве в 1929 году.

Стержнем библиопсихологической теории является положение о на-

личии «взаимосвязи» между читателем, его психикой и книгой, а библиопсихология в целом - как психология книжного дела, изучаемого по реакциям, то есть внешним проявлениям. Кроме того, в библиопсихологической теории Н. А. Рубакин затронул и впервые экспериментально исследовал проблему возможных несоответствий между документом и восприятием его читателем, предложил и разработал психологическую классификацию читателей и книг, представляющую собой математическое выражение степени максимального соответствия их друг к другу.

Работы Николая Александровича Рубакина чрезвычайно обогатили библиотековедение, показали перспективы его дальнейшего развития. Сегодня его теория признаётся значительным шагом вперёд в понимании взаимоотношений читателя и книги, важным для библиотековедения в целом, а также и для наук человековедческого цикла – психологии, психолингвистики, языкознания. Теория Н. А. Рубакина есть пример свободного поиска истины в свободном мировом научном контексте. Только так и может развиваться наука.

Урна с прахом Николая Александровича Рубакина была перевезена из Лозанны в Москву в 1948 году и погребена на Новодевичьем кладбище, где погребены лучшие русские люди, ученые и писатели, артисты, музыканты, художники. Скромная каменная урна, стоящая на уступе в стене древнего русского монастыря, имеет вид печати, лежащей на каменной книге, на которой выгравированы слова: «Да здравствует книга — могущественнейшее орудие борьбы за истину и справедливость!» — девиз, которому Рубакин был верен всю свою жизнь.

DIMITRIE GUSTI

ANGELA HĂBĂȘESCU

Dimitrie Gusti s-a născut în anul 1880 în orașul Iași. Din anul 1919 este Membru al Academiei Române. În anii 1932 – 1933 activează ca ministru al învățămîntului, profesor la Universitățile din Iași și București. Între anii 1944 – 1946 conduce în calitate de președinte Academia Română.

Încă de pe băncile liceului a fost pasionat de carte și lectură. Cînd locuia la internatul liceului, citea pînă noaptea tîrziu la lumina palidă pentru a nu deranja somnul colegilor de cameră. Pentru Dimitrie Gusti lectura a fost principalul instrument de formare a cercetătorilor și baza materială a oricărei cercetări. Cînd activa în calitate de

profesor la Universitatea din Iași și cea din București, a pus la dispoziția studenților cărți din biblioteca personală, fiind adeptul bibliotecilor specializate, care trebuiau să cuprindă literatura necesară studenților pentru studiu și cercetare.

În bogata sa activitate a fost preocupat și de starea întregului sistem de biblioteci din România. Era încrezut că un popor fără o bună organizare și administrare a bibliotecilor nu are sorți de izbândă. Bibliotecile, împreună cu alte instituții de cultură, fac parte din patrimoniul spiritual universal. Mereu a fost preocupat de problema organizării unui catalog de bibliotecă. Susținea că cea mai însemnată măsură este crearea unui catalog general de autori ai cărților ce se află într-un anumit timp în bibliotecă.

Elaborase două scrieri valoroase, care tratau unele aspecte privind organizarea după principii moderne a bibliotecilor universitare: *“Necesitatea reorganizării Bibliotecii Centrale de pe lângă Universitatea din Iași”* (Iași, 1913) și *“Întemeierea bibliotecii și seminariilor de pe lângă Universitatea din Iași. Un sistem de propuneri, cu numeroase documente și planuri anexe”* (Iași, 1914). Pentru bibliotecile științifice au fost preconizate de autor o serie de măsuri:

- ☑ Întemeierea de biblioteci uzuale, plasate într-o sală comună de lectură, unde cărțile mai frecvente (cum sînt tratatele elementare, dicționarele, enciclopediile etc.) stau la îndemîna oricărui cititor și de care cititorul se poate servi singur, oricînd are nevoie;
- ☑ Punerea la dispoziția oricărui cititor, într-o sală specială de citire, a numerelor mai noi ale revistelor științifice, pe care iarăși cititorul le poate consulta singur;
- ☑ Sistemul împrumutului cărților acasă, fără mari dificultăți, după cerere, chiar sistemul trimisului acasă al cărților.

În anul 1921 Dimitrie Gusti a contribuit la înființarea sălii de lectură a Institutului Social Român, care s-a transformat mai tîrziu într-o bibliotecă. Cu susținerea lui au fost deschise biblioteci pe lîngă toate centrele de cultură a tutunului (au fost deschise peste 800 de biblioteci).

Dimitrie Gusti a susținut culturalizarea satelor românești prin intermediul cărții. Pentru înființarea bibliotecilor sătești și pentru cititorii țărani s-a tipărit colecția enciclopedică *„Cartea Satului”*, care s-a editat conform unui plan, urmărindu-se ca în fiecare casă a sătenilor să pătrundă cărțile. Tot în acest context, au văzut lumina tiparului mai multe exemplare ale enciclopediei *„Cartea Noastră”* (1936), care este prezentă astăzi în colecția Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „A. Russo” din Bălți. A fost acordată o atenție deosebită calității cărților din colecția *„Cartea Satului”*; atît după conținut, cît și estetic. S-a ales tiparul cel mai frumos, a fost utilizată hîrtia și reproducerea de o calitate înaltă, au fost chemați să scrie cei mai de seamă scriitori ai țării.

Dimitrie Gusti menționa, că *„fiecare bibliotecă trebuie să fie întotdeauna la curent cu progresul științific, deziderat care poate fi îndeplinit numai dacă bibliotecarii sînt buni specialiști în domeniul de activitate și dacă au o cunoștință vie de mersul științei și sînt în stare a-l urmări activ”*.

DIMITRIE PANAITESCU - PERPESSICIUS

ALA LÎSÎI

Dimitrie P. Panaitescu – Perpessicius s-a născut la 21 octombrie 1891 la Brăilă. După cursurile liceale, a urmat Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din București, devenind licențiat în Filologie romanică (1914).

A debutat ca publicist în 1911 cu schița „**Omidă-Din lumea celor care se tîrăsc**”, o replică la volumul „Din lumea celor care nu cuvîntă” al lui E. Gârleanu, semnată cu pseudonimul *Victor Pribeagu*.

Ca poet s-a lansat în 1913 cu poezia „**Reminiscentă**”, semnată cu pseudonimul *D. Pandara*. A desfășurat activitate de traducător, cronicar.

A început să semneze cu pseudonimul *Perpessicius* din 1915 în „*Cronica*”, revistă condusă de Gala Galaction și Tudor Arghezi. În 1916 a fost mobilizat pe front, fiind rănit, rămîine fără mîna dreaptă.

După front a obținut un post de funcționar la *Biblioteca Academiei Române*, lucrînd la întocmirea *catalogului universal și zecimal*, sub conducerea eminentului bibliograf Al. Sadilonescu (1916-1919).

A activat ca profesor de liceu în mai multe localități ale țării (Arad, Brăilă, București), a fost și autor al unor apreciate manuale de literatură pentru liceu, elaborate împreună cu Al. Rosetti și Jacques Byck (1924-1929).

A ocupat funcția de director la „*Universul literar*”, apoi redactor la „*Cuvîntul*”.

În următorii ani a activat în domeniul învățămîntului: mai întîi în calitate de profesor la Liceul „*Matei Basarab*” din București, apoi inspector general pentru învățămîntul secundar.

Din 1957-1971 devine Membru titular al Academiei Române și director general al *Bibliotecii Academiei Române*. Pune bazele *Muzeului Literaturii Române*, în calitate de director. A întemeiat și condus din 1971 revista *Muzeului Literaturii Române* „*Manuscriptum*”.

Activitatea bibliologică a început încă din anii tinereții cînd a colaborat, împreună cu Emanoil Bucuța; la una dintre cele mai importante publicații de prezentare a cărții „*Buletinul cărții*” – revistă de specialitate cu o regulată și metodică „*Bibliografie românească*” generală (ian. 1923 - dec. 1924).

Dimitrie P. Panaitescu – Perpessicius a menționat importanța *legislației cărții și bibliotecii*. Un loc aparte ocupă *legea depozitului legal*, căruia îi dedică un studiu publicat în volumul „*Depozitul legal*” din 1932. Perpessicius scria: că „inceputurile depozitului legal la noi sunt imprimate de caracterul cenzurii”.

Este important că Perpessicius s-a preocupat și de pregătirea bibliotecarilor într-un sistem coerent de învățămînt pe diferite trepte. Toate experiențele

dobândite de-a lungul anilor le-a folosit la reorganizarea Bibliotecii Academiei Române (masive epurări de fonduri și intruziuni sălbatice în structură). Publică în publicațiile de bibliologie, în „Revista bibliotecilor” și „Studii și cercetări de bibliologie”, la care a fost membru al comitetului de redacție din 1955 pînă la sfîrșitul vieții.

Colaborează la „Cuvântul”, „Lumea”, „Universul literar”, „România”, „Revista Fundațiilor Regale”, „Neamul românesc”, „Cartea vremii”, „Flacăra”, „Gîndirea”, „Cugetul românesc”, „Ideea europeană”, „Gazeta literară”, „Contemporanul”, „Viața românească”, „România literară”, „Steaua”, „Lucefărul”; a ținut cronică literară la Radio între 1934-1938.

Un loc aparte în activitatea autorului îl ocupă valorificarea celor 1 500 de pagini eminesciene, la care a lucrat din 1933 pînă în 1971, uneori în condiții extrem de dificile. Se stinge din viață la 29 martie 1971.

Dimitrie P. Panaitescu – Perpessicius a fost și este o personalitate de valoare atît în mediul biblioteconomic cît și în domeniul învățămîntului, un nume stimat de toată lumea.

„De o sensibilitate rară, de poet, el avea marcată și în vorbirea, și în gesturile sale, vocația criticului. Entuziasmul de a descoperi valori noi se vedea asociat cu un spirit prudent, care se îndoiește, cumpănește, măsoară, nuanțează, adesea tace și reflectează. Afirmările sale nu trădau niciodată graba infatuată, ci rezultau dintr-un context de meditație fină, întreprinsă cu grija de a nu comite vreo nedreptate.”

Edgar Papu

SHIYALI RAMAMRITA RANGANATHAN

GABRIELA CAZACU

Shiyali Ramamrita Ranganathan s-a născut la 9 august 1892 Madras, India, și a decedat la 27 septembrie 1972.

A fost un matematician și bibliotecar din India, care era considerat părintele bibliotecii științifice din India, ale cărui contribuții au avut o influență la nivel mondial. Ziua lui se sărbătorește în fiecare an ca Ziua Națională a Bibliotecii din India. Contribuțiile cele mai notabile în domeniu au fost cele cinci legi de biblioteconomie și dezvoltarea clasificării colon.

Cele cinci legi

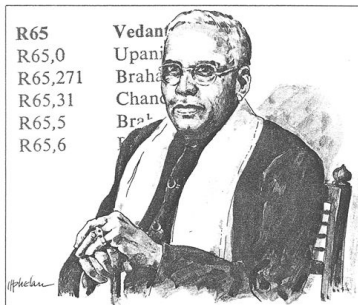
- ✓ **Cărțile sunt pentru cititori,**
- ✓ **Fiecărei cărți – cititorul său,**
- ✓ **Fiecărui cititor – cartea sa,**
- ✓ **Salvează timpul cititorului,**
- ✓ **Biblioteca este un organism în creștere.**

Clasificarea Colon a lui Ranganathan (1933)

Bibliologul și savantul Siahi Ranganathan elaborează o clasificare analitico-sintetică care permite exprimarea raporturilor complexe între ramuri de știință și noțiuni la mai multe nivele. Ranganathan este împotriva unor scheme detaliate, schema lui cuprinde 25 de clase:

A Știință	G Științele naturii și biologie	L Medicină	Q Religie	V Istorie
B Matematică	H Geologie	M Arte utile	R Filozofie	W Politică
C Fizică	I Botanica	N Arte frumoase	S Psihologie	X Economie
D Inginerie	J Agricultură	O Literatură	T Educație	Y Științe sociale
E Chimie	K Zoologie	P Lingvistică	U Geografie	Z Drept

Diviziunea fiecărei clase se face pe baza aspectelor sau punctului de vedere din care e privită noțiunea – sau „fațetă”. Indicii se leagă între ei prin două puncte (colon) de unde denumirea de clasificarea colon. Subdiviziunea fațetei e denumită „focar”, iar procesul de determinare al conținutului clasificat se numește „focalizare”. La o clasificare trebuie să se țină cont de toate fațetele unei noțiuni realizându-se o „clasificare fațetată”. Clasificarea Colon are cinci categorii de fațete: personalitate (clasă, subclasă, subdiviziune după obiect); materie (material); energie (operație, proces, acțiune); spațiu (moment geografic, teritoriu); timp. Schema lui Ranganathan fiind greu de aplicat nu și - a găsit o largă implementare.

În 1924 el a fost numit primul bibliotecar de la Universitatea din Madras, și pentru a face față postului a călătorit în Anglia pentru a studia la University College, din Londra. El a revenit la Madras în 1925 a lucrat pînă în 1944. (În imagine Universitatea din Madras și Biblioteca Universității din Madras)

Din 1945-1947 a lucrat ca bibliotecar la Universitatea hindus din Varanasi (Banaras). În 1962 a fondat și a devenit șef de cercetare documentare la Centrul de Instruire în Bangalore, iar 1965 el a fost onorat de către guvernul indian ca profesor national în domeniul biblioteconomiei.

A introdus sistemul de raft deschis, acces liber. La fel a fondat și o școală de biblioteconomie în 1929. Ranganathan a fost directorul școlii de aproape 15 ani.

A publicat mai multe articole (în mare parte despre istoria matematicii) și mai mult de 50 de cărți, printre care 9 lucrări ies în evidență:

1. Cinci Legi de Biblioteconomie (1931);
2. Clasificarea Colon (1933);
3. Clasificate Catalog Code (1934);
4. Prolegomene la Clasificarea Library (1937);
5. Teoria Catalogul Bibliotecii (1938);
6. Elemente de clasificare Library (1945);
7. Clasificare și Documentare Internațională (1948);
8. Clasificare și comunicare (1951);
9. Titlurile și canoane (1955).

Ramamrita Ranganathan a fondat Asociația Bibliotecarilor din Madras, în timp ce neobosit pleda pentru înființarea bibliotecilor publice din întreaga țară și crearea unei biblioteci naționale din țară.

De la 1944 la 1953, a condus Asociația bibliotecarilor din India, și după ce a petrecut doi ani la Zurich, care la ajutat să își dezvolte legăturile cu Biblioteca Europeană și diseminarea sistemului său de clasificare, a revenit la Bangalore.

Teoria lui Ranganathan a contribuit la modul în care s-au dezvoltat de atunci încoace bibliotecile. Prima lege spune cu simplitate că justificarea ultimă a colecțiilor de bibliotecă este utilizarea și nu depozitarea lor. S-a produs astfel o schimbare profundă a modului în care este înțeleasă profesia de bibliotecar. Cărțile nu mai erau aduse în biblioteci doar pentru ca acestea să dețină colecții ale valorilor naționale și culturale, ci pentru a fi folosite de cititori permanent în educarea și informarea lor. Bibliotecarii au început astfel să fie atenți la ce cere publicul. Ei s-au specializat în a ști ce genuri de cărți sunt căutate de public, ce alte tipuri de materiale audio-video sau electronice sunt utilizate de către aceștia, cum le pot ușura munca de căutare și informare, de ce fel de spații au nevoie ca să se desfășoare. Schimbarea nu a venit peste noapte, însă s-a întâmplat mai peste tot și discuții despre cum se poate facilita mai bine și mai eficient accesul liber la colecții au existat permanent.

TUDOR VIANU

SVETLANA CECAN

VIANU, Tudor (27.12.1897, Giurgiu, România – 21.05.1964, București) – bibliograf, estetician, critic și istoric literar, editor, poet, eseist, filosof, traducător și diplomat român.

A îndeplinit unele funcții publice: membru corespondent (1935), director al Teatrului Național din București (1945), ambasador al României la Belgrad (1946), membru titular al Academiei Române (1955), director general al Bibliotecii Academiei Române (1958-1964) și secretar general al Comisiei Naționale pentru UNESCO (1958-1964), în 1962 a fost ales membru al Consiliului Executiv al UNESCO pentru un mandat de 6 ani.

Autor în domeniul bibliologiei (*Criza cititului... și a cititorilor*, *Citare și recitare*, *Prioritatea documentului*, *Bibliografie și documentare*, *Bibliografia literaturii române ca instrument de valorificare literară*, Ioan

Bianu). Coordonator al lucrării *Bibliografia literaturii române*, 1948-1960.

Tudor Vianu a fost un fervent sprijinitor al acțiunilor de culturalizare. Lectura, bibliotecile, i-au părut calea cea mai accesibilă. El vedea în prețuirea cărții deprinderea educabilă, prin mijlocirea școlii în primul rând, cu implicații structural atît în viața individului cît și a societății. "Atunci vor veni oamenii la bibliotecă, atunci cînd școala va fi aprins sufletul pentru carte. Pentru aceasta ea trebuie să fie nu numai a manualului didactic, rece și plictisitor ci și a cărții de folositoare petrecere. Fiecare școală trebuie să aibă ceasul ei de cultură". Erau cuvintele scrise în 1947, semn de reafirmare a vechilor îndemnuri pe care le lansase încă din primele sale scrieri.

Dar cele mai frumoase și mai încărcate de sensuri cuvinte despre carte și lectură le-a scris în publicația sub titlul ***Criza cititului și a...cititorilor***: "Miile de cărți care se duc către rafturile dulapurilor, dorm acolo ca pietrele scumpe din mormintele și piramidele nedesfăcute încă. Absorbiți și pierduți în zbuciumul și pasiunea vieții materiale, nu căutăm cartea care păstrează încă "sîngele prețios și vital al celor mai alese spirite". *Nu citim*. Pentru cei ce simt, aceasta e o tragedie. O nație care nu citește rămîne în stare de inferioritate, fără forță și impuls de creație, fără sensibilitate pentru linie și rază, fără pasiunea pentru gînd și frumusețea de sus. Cartea e un tonic – miracol și eternitate".

Tudor Vianu înțelegea marile virtuți pe care le păstrează lectura într-o lume copleșitor angajată-n cotidian. Așa a afirmat în studiul ***Prioritatea documentului***, cărturarul pleda pentru cultul profunzimii interioare, pentru apărarea unui colț de suflet al deplinei trăiri, pentru informația preluată critic și integrată organic.

Pentru Vianu lectura a fost o rigoare transformată în pasiune și o pasiune transformată în rigoare. Dar bibliologia nu presupune numai o pasiune a cărții ci și deprinderea unor tehnici proprii domeniului, executarea unor lucrări specifice,

interes față de biblioteci, ca instituții de cunoaștere de un tip deosebit, și prețuire pentru oamenii a căror profesie este legată de carte în toate ipostazele ei, de la cea de bun material la cea de sinteză spirituală. Preocupările bibliologice ale eminentului cărturar se însumează din împlinirea tuturor acestor cerințe.

Devenit director al Bibliotecii Academiei Române (1958-1964), el întocmește un vast plan bibliografic din care notăm ca propuneri fundamentale.

- Bibliografia periodicilor românești (Vol.2 : P.1-a - 1907-1920 - A-M; Vol. 2 : P.2-a - 1907-1920 - M-Z);
- Bibliografia analitică a periodicilor românești (1820-1850);
- Bibliografia românească veche – suplimentul 1;
- Bibliografia generală a literaturii române; (în mai multe volume).

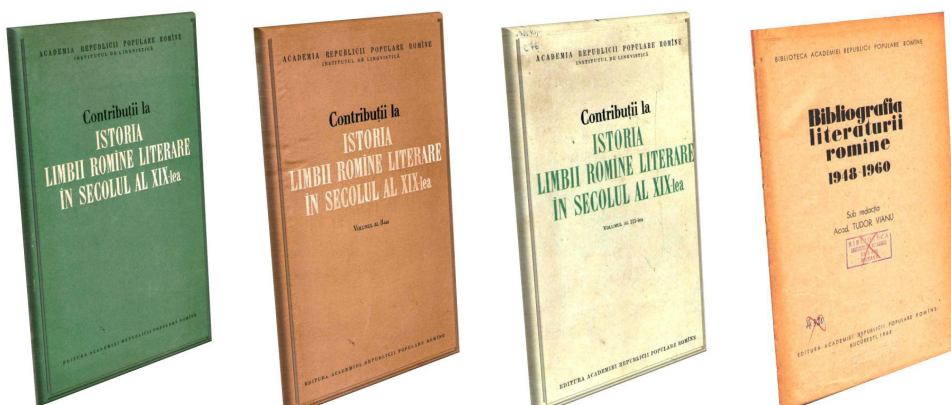
O parte din prevederile acestui proiect au fost realizate, iar alta a rămas în curs de realizare.

Au fost convocați pentru o serie de bibliografii, din care au fost realizate doar unele, numai acelea care puteau fi justificate în fața forurilor politice că sunt strict necesare. Seria a început cu o lucrare multiplicată în grabă pentru a fi distribuită participanților la Colocviul Internațional de Civilizații, Literaturii și Limbii Romanice, din 1959: ***Echos iberiques et sud-americains dans la litterature roumaine*** (1959, 120p.). Elaborată sub bagheta maestrului bibliograf George Baiculescu, împreună cu Dorothea Sassu, au prezentat materialul pe țări și în cadrul țărilor, pe scriitori. În prefață, Tudor Vianu sublinia amploarea temei abordate, recapitula istoricul relațiilor, de la Nicolae Costin și pînă la călătorii români din secolul nostru. A urmat bibliografia elegant tipărită, cu ilustrații, ***Tchekhov en Roumanie*** (realizată de același colectiv): traducerile indicau titlul original (operație strict necesară), în timp ce la referințele critice erau date scurte explicații în adnotări. Bibliografia ***Caragiale sur les scenes roumaines et etrangeres*** (1962, 120p.), nu mai poartă numele autorilor, deoarece un bibliograf gelos îi turnase la „foruri” că furau munca altora, cea ce nu avea cum să fie adevărat dar amenințarea scandalului a făcut precaut secretariatul Comisiei, care a trecut munca lor la capitolul folclorului anonim. Bibliografia selectivă făcea un efort disperat de a evidenția prestigiul mondial al dramaturgului român. Seria s-a încheiat cu lucrarea pe care a fost publicată în 1964, la o aniversare și în care a fost prezentat un alt tip de bibliografie, care să ofere cititorului nu doar date seci, ci însăși substanța reprezentațiilor, a studiilor, a ecoului: ***Shakespeare în România*** (Editura „Meridiane”, 1964, 240 p. Cu ilustrații culese de la secretariatele teatrelor).

A dorit să continue Bibliografia românească veche printr-o Bibliografie a literaturii române pe care a pregătit-o temeinic, dorind s-o ofere culturii noastre. În 1962, apare la Editura Academiei lucrarea în 3 volume intitulată ***Contribuții la istoria limbii române literare în secolul al XIX-lea***, volumul al treilea cuprinde o vastă *Bibliografie a limbii române literare 1 (1780-1848)*, redactată sub conducerea lui

Sărbători pentru suflet

Tudor Vianu. În prefață afirma: „Orice cercetare de istorie literară trebuie să înceapă prin stabilirea izvoarelor și, punându-le pe acestea la îndemâna cercetătorilor, prin indicarea cât mai completă a locurilor unde se găsesc, se economisește timpul și se eliberează efortul acelor care doresc să se consacre studiilor literare din punctul de vedere istoric, filologic, lingvistic și estetic”. Vorbește într-o introducere succintă despre valoarea efortului bibliografic: „Studiul trecutului cultural are în instrumentul bibliografic retrospectiv condiția sa de bună împlinire. Un cercetător simte însă nu numai trebuința stăpînirii fără lacune a tuturor informațiilor contemporane privitoare la specialitatea sa, dar și a tuturor izvoarelor care au alimentat-o în trecut.”; „Autorii bibliografiei care apare cu primele ei părți, n-au avut o sarcină ușoară, deoarece în lipsa aproape completă a unor lucrări pregătitoare, au trebuit să stabilească singuri izvoarele lor. În acest scop, ei au parcurs întreaga literatură română, pentru a afla în cărți originale sau traduse, chiar în acele care prin titlu nu aminteau vre-o preocupare teoretică în legătură cu problemele limbii literare și ale stilului, considerații vrednice a fi semnalate într-o bibliografie a limbii române literare. A fost necesar, de asemenea, să fie parcurse colecțiile tuturor publicațiilor periodice, reviste sau ziare, mii și mii de pagini, pentru a descoperi articolul sau nota demnă a fi reținută. Această migăloasă lucrare, ale cărei rezultate manifeste sunt neapărat mai mici decît partea rămasă în umbră, și-a găsit răsplata în numeroasele și interesantele ei descoperiri. Contribuții uitate de multă vreme, recunoscute astăzi, cercetători modești, dar uneori ingenioși, ignorați cu totul de acei care au dat contribuții la istoria lingvisticii și filologiei române, sînt pentru întîia oară puși în lumină și sînt valorificați după însemnătatea contribuției lor, în lucrarea de față.”

Coordonator al lucrării *Bibliografia literaturii române, 1948-1960* a apărut după moartea sa la Editura Academiei, în 1965.

Tudor Vianu a desprins din experiența sa bibliologică observații teoretice cu privire la o serie de probleme, cum ar fi aplicarea principiului selectivității, stabilirea ariei surselor de informare, organizarea lucrărilor bibliografice etc. A alcătuit un index analitic al revistei *Convorbiri literare*, pe 28 de ani, un index de uz personal, în care alături de nume de colaboratori, de poezii și articole a reprodus uneori versuri, idei de reținut, date mai importante. Fiind membru al Consiliului

Executiv al UNESCO a călătorit mult și în fiecare călătorie a vizitat marele bibliotecii ale lumii: la Paris, la Berlin, la Leningrad.

Îmbogățește colecțiile cu donațiile de carte rară, desene și stampe de la academicienii Constantin Ionescu-Mihăilești, Mihai Ciucă și George Oprescu.

„Toată viața mea am învățat, am trăit între cărți. Din cărți am scos știința, despre cărți am scris, prin ecranul lor am văzut lumea. Am dat partea cea mai întinsă a vieții mele, lecturii. Noaptea pînă la ceasuri tîrzii, nu mă pot sătura de cărțile mele. Sunt aproape bolnav de patima mea. O poftă nesătulă mă stăpînește și pînă azi, n-am putut și nici n-am vrut să-i rezist. Vrei să știi felul răului de care sufăr? Nu pot să mă satur de cărți.” (Tudor Vianu)

În spațiul expozițional virtual este deschisă expoziția: Aniversări UNESCO 2014 – Tudor Vianu, critic literar, filosof și scriitor, România – 50 de ani de la trecerea în eternitate (27 decembrie 1897 / 8 ianuarie 1898, 21 mai 1964).

Bibliografie:

1. Bibliologi din România [on-line] [citat 5 apr. 2014]. Disponibil: http://rombib.ici.ro/pagina_bibliolog.php?bib=509.
2. BULUȚĂ, Gheorghe, PETRESCU V. *Bibliologie românească : Idei, portrete, controverse*. Târgoviște : Ed. Bibliotheca, 2008. [283] p. ISBN 978-973-712-383-1.
3. BULUȚĂ, Gheorghe, PETRESCU, Victor, VASILESCU, Emil. *Bibliologi români : Dicționar*. Târgoviște : Ed. Bibliotheca, 2011. 322 p. ISBN 978-973-712-591-0.
4. BULUȚĂ, Gheorghe. *Bibliologi români*: Dicționar. Târgoviște : Ed. Bibliotheca, 2011. 322 p. ISBN 978-973-712-591-0.
5. *Casa memorială „Elena Farago”* [online] [citat 10.04.2014]. Disponibil: <http://memorielocala.aman.ro/files/farago.html>
6. DEMETRESCU, Traian, FARAGO, Elena. *Correspondența*. București : Ed. Minerva, 1976. 232 p.
7. *Documentar: Elena Farago, Coca Farago*. Craiova, 2000. 76 p.
8. DUȚU, Alexandru. Cărturarul. In : *Manuscriptum*, 1997, nr. 2-4. pp. 70-72.
9. *Elena Farago* [online] [citat 10.04.2014]. Disponibil: http://ro.wikipedia.org/wiki/Elena_Farago
10. *Elena Farago și copii*. Iași : Ed. Porțile Orientului, 1998. 128 p. ISBN 973-97442-9-X
11. GANENCO, Petru. Activitatea de bibliotecar a lui M. Eminescu. In: *Peste secolele toate: Exegeze și creații semnate de bibliologi*. Ch.: Pontos, 2003. pp. 51-60. ISBN 9975-902-53-7.
12. MADAN, I., RĂU, I. Eminescu – bibliotecar. In: *Magazin bibliologic*. 1991, nr. 2, pp. 47-52. ISSN 1857-1476
13. MOSTOVIC, Galina. Poetul - bibliotecar Mihai Eminescu. In: *Confluente bibliologice*. 2005, nr. 2, pp. 31-32. ISSN 1857-0232.

14. *abordare istorică a formării profesionale în domeniul bibliologic* [on-line] [citat 15 apr. 2014]. Disponibil: <http://abr.org.ro/www.abr.org.ro/BD%20full%20text%20Buletin%20ABIR/103.pdf>
15. PANAITTE, Cristina. *Mihai Eminescu bibliotecar* [online] [citat 07.04.2014]. Disponibil: <http://melidoniumm.files.wordpress.com/2011/11/pages-from-melidonium-iii-6.pdf>
16. PERPESSICIUS . *Excurs sentimental : Mențiuni, medalii, memorial*. București : [S.n.] , [?], 192 p.
17. PERPESSICIUS. *Mențiuni critice*. Ch. : Litera, 1997. 336 p. ISBN 9975-904-55-6.
18. PERPESSICIUS. *Mențiuni de istoriografie literară și folclor : (1948-1956)*. București : Ed. Lit. și artă, 1957. 558 p.
19. POPA, Cristina. *Ce stim si cat stim despre depozitul legal???* [on-line] [citat 18.05.2014]. Disponibil: <http://www.bcuculuj.ro/philo/arhiva/mai2006.html>
20. SECRIEU, Vasile. *Preocupări bibliologice în activitatea sociologului Dimitrie Gusti (1880-1955)*. In: *Magazin bibliologic*. 2003, nr.4, pp.32-34.
21. STOICA, Ion. *Informație și Cultură : Sinteze; Reflecții; Atitudini*. București : Ed. Tehnică, 1997. 227 p. ISBN: 973-31-1097-3.
22. THEODORESCU, Barbu. *Istoria bibliografiei române*. București : Ed. Encicl. Română, 1972. 432 p.
23. *Афоризмы о книге* [online] [citat 20 apr. 2014]. Disponibil: http://kockov-book.ucoz.ru/load/o_knige_i_chtenii/aforizmy_o_knige/7-1-0-45
24. ЕВТЮХИНА, Е. А. *Творчество Николая Александровича Рубакина и перспективы библиопсихологии*. В: *Библиотековедение: научно-практ. журн*. V. 2003, nr. 3, pp. 80-84
25. *Жизнь замечательных людей - Рубакин (Лоцман книжного моря)* [online] [citat 20 apr. 2014]. Disponibil: http://modernlib.ru/books/rubakin_aleksandr/rubakin_locman_knizhnogo_morya/read/